
Başvuru Numarası	: 2018 / 2742
Toplantı Tarihi / Sayısı	: 20.05.2019 / 87
Karar Numarası	: 2019 / 34
Başvuran	: M... K... (TC....)
Adres	: T... 3 N... T T... K... C... İ... K.../ M...
Muhatap	: T... 3 N... T T... K... C... İ... K...
Muhatap Adres	: T... 3 N... T T... K... C... İ... K.../ M...

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuruda özetle; K...’un 13.09.2017 tarihinde 6-7 sözleşmeli personel tarafından 25 dakika boyunca darp edildiği, konuyla ilgili yazdığı dilekçe ve mektupların Kurum dışına çıkarılmadığı, son olarak 7 ve 8 Temmuz 2018 tarihlerinde keyfi bir biçimde açık öğretim sınavına girmesinin engellendiği, kendisine şikâyetçi olmaması için zorla tutanak imzalatılmaya çalışıldığı, tüm bunlardan dolayı konuya dikkat çekebilmek için açlık grevine girdiği ve görüş haklarını kullanmadığı, hâlihazırda kurumda can güvenliğinin bulunmadığı iddia edilmiştir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 30.07.2018 tarih ve 2018/2742 sayılı ile kaydedilmiştir.
3. Başvuru dilekçesi ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinde, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Ulusal Önleme Mekanizması Birimi tarafından yapılmasına karar verilmiştir.
4. Başvuranın iddialarıyla ilgili olarak 6701 sayılı Kanun’un 18 inci maddesinin 2 nci fıkrası uyarınca, T... 3 N... T T... K... C... İ... Kurumu Müdürlüğünün yazılı görüşü sorulmuş olup Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifleri Genel Müdürlüğü tarafından gönderilen yazıda; başvuranın ceza infaz koruma memurlarınca darp edildiği iddiasının dayanaktan yoksun ve yerinde olmadığı, konuyla ilgili yazdığı dilekçe ve mektupların gönderilmesinde herhangi bir sorun olmadığı, görüşme haklarının kullanılmasında herhangi bir problem olmadığı, başvuranın görüşme hakkını kötüye kullanmasından kaynaklı bir problem yaşandığı, açık öğretim sınavına girme hakkının başvuranın kurum güvenliğini tehlikeye düşürmesinden kaynaklı olarak engellendiği, eğitim hakkının engellendiği iddialarına ilişkin olarak başvuranın sınav öncesi davranışlarından dolayı hakkında ceza infaz kurumu disiplin kurulu başkanlığı tarafından kınama cezası verildiği ve başvuranın ilgili karara itiraz ettiği ifade edilmiştir.
5. Kurum’un yanıtı başvurana gönderilmiş, bu husustaki görüşü sorulmuştur. Başvuran tarafından Kurum yazısında yer alan bilgilerin yanlış olduğu, bahsi geçen ifadelerde bulunmadığı, darp iddialarının arkasında olduğu, kurum idaresi ve personeline suça dayalı ayırım yapıldığı, iddialarıyla ilgili olarak da suç duyurusunda bulunduğu iddia edilmiştir.
6. Başvuranın iddiaları ile ilgili Tarsus Cumhuriyet Başsavcılığına yazı yazılarak soruşturma başlatılıp başlatılmadığı, başlatıldı ise ne şekilde sonuçlandırıldığı sorulmuştur.

7. Tarsus Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından başvuranın darp iddialarıyla ilgili olarak kovuşturmaya yer olmadığı kararı verildiği teyit edilmiştir.

8. Kurum tarafından 24.03.2019 tarihinde çekilen faksta ise başvuran hakkındaki kınama cezasının kaldırılmasına ilişkin yaptığı itirazın neticesinde disiplin cezasının kaldırıldığı ifade edilmiş, Tarsus İnfaz Hâkimliği'nin 28.09.2018 tarihli ve 2018/2844 ssas, 2014/2839 sayılı kararı gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

9. Başvuran, 12.09.2017 tarihinde Ç... L T... K... Ceza İnfaz Kurumundan T... 3 N... T Tipi K... Ceza İnfaz Kurumu'na giriş yapmıştır.

10. Başvuran, aynı tarihte darp ve şiddet gördüğünü iddia etmiş, konuyla ilgili 19.06.2018 tarihinde bir dilekçe vermiştir.

11. 07-08.07.2018 tarihlerinde toplam 3 açık öğretim lisesi sınavı yapılmıştır.

12. Başvuranın sınav öncesi davranışlarından kaynaklı olarak “kurumda gereksiz gürültü yapmak” suçundan 19.07.2018 tarihinde hakkında kınama cezası verilmiştir.

13. Başvuran, hakkında kınama cezası verilmesine ilişkin disiplin kurulu kararına karşı 27.07.2018 tarihinde Tarsus İnfaz Hâkimliği'ne itiraz etmiştir.

14. Tarsus İnfaz Hakimliği tarafından 28.09.2018 tarihinde, başvuranın itirazı tutandıktan başka delil bulunmadığı gerekçesiyle kabul edilmiş ve hakkındaki kınama cezası kaldırılmıştır.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

15. Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının “Kişinin dokunulmazlığı, maddî ve manevî varlığı” başlıklı 17. Maddesi uyarınca;

“Herkes, yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir ve kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tâbi tutulamaz.”

16. Anayasanın “Eğitim ve öğrenim hakkı ve ödevi” başlıklı 42 nci maddesi uyarınca;

“(1) Kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz.

(2) Öğrenim hakkının kapsamı kanunla tespit edilir ve düzenlenir.”

17. Anayasanın “Haberleşme hürriyeti” başlıklı 22 nci maddesi uyarınca;

“Herkes, haberleşme hürriyetine sahiptir. Haberleşmenin gizliliği esastır. Millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlâkın korunması veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebeplerinden biri veya birkaçına bağlı olarak usulüne göre verilmiş hâkim kararı olmadıkça; yine bu sebeplere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de kanunla yetkili kılınmış merciin yazılı emri bulunmadıkça; haberleşme engellenemez ve gizliliğine dokunulamaz. Yetkili merciin kararı yirmidört saat içinde görevli hâkimin onayına sunulur. Hâkim, kararını kırksekiz saat içinde açıklar; aksi halde, karar kendiliğinden kalkar. İstisnaların uygulanacağı kamu kurum ve kuruluşları kanunda belirtilir.”

18. Anayasanın “Dilekçe, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkı” başlıklı 74 üncü maddesi uyarınca;

“Vatandaşlar ve karşılıklılık esası gözetilmek kaydıyla Türkiye’de ikamet eden yabancılar kendileriyle veya kamu ile ilgili dilek ve şikâyetleri hakkında, yetkili makamlara ve Türkiye Büyük Millet Meclisine yazı ile başvurma hakkına sahiptir.

(Değişik: 3/10/2001-4709/26 md.) Kendileriyle ilgili başvuruların sonucu, gecikmeksizin dilekçe sahiplerine yazılı olarak bildirilir.

(Ek fıkra: 12/9/2010-5982/8 md.) Herkes, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkına sahiptir.”

19. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun 9’uncu maddesinin (i) bendinde, Kurumumuzun “*özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*” le görevli olduğu düzenlenmiştir.

20. Aynı Kanunun 17 nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği hükme bağlanmıştır.

21. Aynı Kanunun 17 nci maddesinin dördüncü fıkrasında “*Yasama ve yargı yetkilerinin kullanılmasına ilişkin işlemler, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu kararları ile Anayasanın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemler başvurunun konusu olamaz.*” 8 inci fıkrasında “*9 uncu maddenin birinci fıkrasının (i) bendi kapsamında yapılan başvurular hakkında da bu madde hükümleri uygulanır.*” ve 9 uncu fıkrasında “*İşleme konulmayacak başvurular ve gerekçeli kabul edilmezlik kararları ile başvuruya ilişkin diğer usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.*” hükmü yer almaktadır.

22. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun “Hükümlünün telefon ile haberleşme hakkı” başlıklı 66 ncı maddesi uyarınca;

“ (1) Kapalı ceza infaz kurumlarındaki hükümlüler, tüzükte belirlenen esas ve usullere göre idarenin kontrolündeki ücretli telefonlar ile görüşme yapabilirler. Telefon görüşmesi idarece dinlenir ve kayıt altına alınır. Bu hak, tehlikeli hâlde bulunan ve örgüt mensubu hükümlüler bakımından kısıtlanabilir. (2) Açık ceza infaz kurumları ile çocuk eğitimevlerinde hükümlüler, ücretli telefonlarla serbestçe görüşme yapabilirler. (3) Açık ve kapalı ceza infaz kurumlarındaki hükümlüler altsoy, üstsoy, eş ve kardeşlerinin ölüm, ağır hastalık veya doğal afet hâllerinde, kuruma ait telefon ve faks cihazından derhâl yararlandırılırlar. Görüşmeler, tutanak ile belgelenir ve tutanaklar özel bir dosyada saklanır. (4) Hükümlüler açık ve kapalı ceza infaz kurumlarında, çocuk eğitimevlerinde araç telefonu, telsiz telefon veya cep telefonu ve benzeri iletişim araçlarını bulunduramaz ve kullanamazlar.”

23. Aynı Kanun'un” Öğretimden yararlanma” başlıklı 76 ncı maddesi uyarınca; “ (1) Açık ceza infaz kurumları ile çocuk eğitimevlerinde bulunan hükümlülerin örgün ve yaygın, kapalı ceza infaz kurumunda bulunan hükümlülerin yaygın öğretimden yararlanmaları sağlanır.”

24. 24.11.2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 67 nci maddesi uyarınca;

“(1) Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalinden kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.

(2) Ön inceleme aşamasında incelenabilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48 inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.”

25. 27.07.2007 tarih ve 12 sayılı ‘‘Genç ve Yetişkin Hükümlü ve Tutukluların Eğitim ve İyileştirilme İşlemleri ve Diğer Hükümler’’ konulu genelgenin ‘‘B- Açık İlköğretim Okulu ve Açık Öğretim Lisesi’’ bölümü uyarınca;

‘‘b) Açık Öğretim Lisesine, ortaokul veya ilköğretim mezunu ya da lise 1.2.3. sınıflardan ayrılan genç ve yetişkin hükümlü ve tutuklular başvurabilir. Yukarıda belirtilen şartları taşıyanlara Açık Öğretim Lisesine başvuru hakkında bilgi verilerek, okula devam etmeleri özendirilecektir.’’

26. Genelgenin ‘‘D- Açık İlköğretim Okulu, Açık Öğretim Lisesi ve Açık Öğretim Fakültesine İlişkin Ortak Hükümler’’ bölümü uyarınca;

‘‘(1) Hükümlü ve tutuklu öğrenciler; yol ve diğer şartlar göz önünde bulundurularak, kapalı kurumlardan dış güvenlik görevlisi muhafazasında, açık kurumlardan sivil giyimli iç güvenlik görevlisi nezaretinde, sınavdan en az iki saat önce, sınava katılacakları ceza infaz kurumunda bulunacak şekilde sevk edilecek, sınavdan sonra bekletilmeden kurumlarına iade edilecektir. Açık ceza infaz kurumundan gelen hükümlüler sınav saatine kadar mümkün olduğunca diğer hükümlü ve tutuklulardan ayrı yerlerde barındırılacaktır.

(2) Kayıt ve sınav harçlarını, yol masraflarını ödeyemeyecek durumdaki hükümlü ve tutukluların, bu tür masraflarının karşılanması için, il veya ilçe sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakfından, gönüllü kurum ve kuruluşlardan yardım istenecektir. Gerekirse yol masrafları eğitim kurulu kararıyla emanet para faizi hesabından veya kurum olanaklarıyla karşılanacak, hükümlü ve tutuklu öğrenciler maddî nedenlerle mağdur edilmeyecektir.

(3) Sınavların yapıldığı ceza infaz kurumlarında, kurum idaresince, gerek sınav yapmak için kuruma gelen sınav komisyonuna, gerekse sınava katılan öğrencilere, gerekli her türlü yardım ve kolaylık gösterilecek, sınavların huzur içinde yapılması sağlanacaktır. Sınavların belirli merkezlerde yapıldığı göz önüne alınarak, kurumun fizikî şartları el verdiğince, bu sınavlar için gelen öğrencilerin kalabilecekleri ve sınavlara rahatça hazırlanabilecekleri bir koğuş veya oda ile sınavın yapılabilceği bir dersane düzenlenecektir.

(4) Öğrencilerin salıverilmeleri hâlinde ikamet edeceklerini belirttikleri adresleri, ilgili okullara kurum idaresi tarafından bildirilecektir. Ayrıca öğrenciler, salıverildikten sonra adres ve sınav yeri değişikliklerini okul müdürlüklerine bildirmeleri hususunda uyarılacaktır.

(5) Sevk ve nakil tarihinin sınav tarihine yakın olması durumunda, toplu sevk, açığa ayrılma ve kendi istekleriyle nakil hâllerinde, öğrencinin mağdur olmaması için, sevk ve nakil işlemi sınavlardan sonra yapılacaktır. AİO, AÖL sınavları ile ÖSYM ve MEB tarafından yapılan diğer sınavlara 1 hafta, AÖF sınavlarına 21 gün, iş ve meslek kursları ile Yetişkin I. ve II. Kademe Eğitimi Başarı kursu sonu sınavlarına 1 ay kala sevk ve nakil yapılmayacaktır. Disiplin, duruşma, hastalık, güvenlik ve zorunlu nedenlerle nakil yapmak gerekiyorsa, öğrencinin sevki yapılacak ve aynı gün Genel Müdürlüğe bilgi verilecektir.

(6) Sınava katılmayan öğrencilerden sınava katılmama nedenlerini belirten bir dilekçe alınacak veya tutanak tutulacaktır. Sınavdan sonra, sınava gireceği bildirilmesine rağmen sınava giremeyen öğrencilerin sınava katılmama nedenleri konusunda Genel Müdürlüğe bilgi verilecektir. Sınav tarihinden önce salıverilen öğrenci, sınav giriş belgesinde yazılı sınav merkezinde sınava girebilecektir.

(7) AÖF sınav sonuç belgesinin ve Açık İlköğretim Okulu ile Açık Öğretim Lisesi sınav giriş ve sınav sonuç belgelerinin zamanında kuruma ulaşmaması hâlinde, internetten yararlanılarak bu belgeler temin edilecek, öğrencilerin mağdur olmamaları için gerekli her türlü önlem alınacaktır.

(8) Kayıt işlemleri her öğretim yılı başında AÖF ve Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan iş takvimi veya yönerge esaslarına göre yürütülecektir. Kuruma ulaşmaması hâlinde, kurum idaresi ve öğretmeni tarafından iş takvimi veya yönerge zamanında temin edilecektir.

(9) Bir hükümlü veya tutuklunun öğrenci olduğu hâlde, kurum idaresi tarafından zamanında Genel Müdürlüğe bildirilmemesi veya hükümlü ve tutuklulara sınavlar hakkında bilgi verilmemesi gibi durumlarda sorumlular hakkında adli ve idarî işlem yapılacaktır.

(10) Sınavlar için kurumlara sınav komisyonu gönderilmesi, sadece hükümlü veya tutuklu olan öğrenciler için geçerli bir uygulamadır. Hükümlü veya tutuklu olmadığı hâlde, kurumda yapılan sınavlara katıldığı belirlenen ceza infaz kurumu personelinin sınavları iptal edilerek haklarında soruşturma açılacaktır. Kurum personelinin, kurumda yapılan sınavlara girmesine engel olmayan sorumlular hakkında da adli ve idarî işlem yapılacaktır.”

B. Uluslararası Hukuk

27. İnsan Hakları Evrensel Bildirisi (İHEB)’nin 5 inci maddesi uyarınca; “Hiç kimseye işkence yapılamaz, zalimce, insanlık dışı veya onur kırıcı davranışlarda bulunulamaz ve ceza verilemez.”

28. İHEB’in 26 ncı maddesinin 1 inci fıkrası uyarınca;

“Her şahsın öğrenim hakkı vardır. Öğrenim hiç olmazsa ilk ve temel safhalarında parasızdır. İlköğretim mecburidir. Teknik ve mesleki öğretimden herkes istifade edebilmelidir. Yüksek öğretim, liyakatlerine göre herkese tam eşitlikle açık olmalıdır.”

29. İşkencenin Önlenmesine Dair Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'nin 2 nci fıkrası uyarınca; *“1. Sözleşmeye Taraf Devlet, yetkisi altındaki ülkelerde işkence olaylarını önlemek için etkili kanuni, idari, adli veya başka tedbirleri alacaktır. 2. Hiçbir istisnai durum, ne harp hali ne de bir harp tehdidi, dahili siyasi istikrarsızlık veya herhangi başka bir olağanüstü hal, işkencenin uygulanması için gerekçe gösterilemez. 3. Bir üst görevlinin veya bir kamu merciinin emri, işkencenin haklılığına gerekçe kabul edilemez.”*

30. Aynı Sözleşmenin 16 ncı maddesi uyarınca; *“Her Taraf Devlet, yetkisi altındaki ülkelerde 1. Maddede tanımlandığı şekilde işkence derecesine varmayan diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya ceza gibi fiillerin, bir kamu görevlisi tarafından veya onun teşviki veya açık veya gizli muvafakati ile veya resmi sıfatıyla hareket eden bir başka şahıs tarafından işlenmesini önlemeyi üstlenecektir. Özellikle, 10., 11., 12. ve 13. maddelerde yer alan yükümlülükler zalimane, gayriinsani veya küçültücü ceza veya muamele şeklindeki diğer işkence biçimlerine de uygulanacaktır.”*

31. Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi'nin 7 inci maddesi uyarınca; *“Hiç kimse işkenceye ya da zalimane, insanlık dışı ya da küçük düşürücü muamele ya da cezalandırmaya maruz bırakılamaz. Özellikle, hiç kimse kendi özgür rızası olmadan tıbbi ya da bilimsel deneylere tabi tutulamaz.”*

32. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS)'nin “İşkence yasağı” başlıklı 3 üncü maddesi uyarınca; *“Hiç kimse işkenceye veya insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele veya cezaya tabi tutulamaz.”*

33. AİHS'in Ek 1 Nolu Protokolünün “Eğitim hakkı” başlıklı 2 nci maddesi uyarınca; *“Hiç kimse eğitim hakkından yoksun bırakılamaz. Devlet, eğitim ve öğretim alanında yükleneceği görevlerin yerine getirilmesinde, ana ve babanın bu eğitim ve öğretimin kendi dini ve felsefi inançlarına göre yapılmasını sağlama haklarına saygı gösterir”*

34. Birleşmiş milletler Mahpusların Islahına Dair Asgari Standart Kurallar(Nelson Mandela Kuralları)'ın 1 inci maddesi uyarınca; *“1. Bütün mahpuslar, doğuştan sahip oldukları insanlık onuru ve değeri gözetilerek saygı ile muamele görecektir. Gerekçesi ne olursa olsun hiçbir mahpus işkence ve diğer zalimane insanlık dışı veya aşağılayıcı muameleye maruz bırakılamaz ve tüm mahpuslar bu tür muamelelerden korunur.”*

35. Nelson Mandela Kurallarının 57 nci maddesi uyarınca; *“1. Her istek veya şikayet ivedilikle ele alınır ve gecikmeden yanıtlanır. İstek veya şikayetin reddedilmesi veya aşırı gecikme durumunda, müşteki, bu durumu yargıya veya diğer bir makama taşıyabilir.*

2. Mahpusların talep veya şikayetlerini güvenli ve müştekinin talep etmesi durumunda gizli bir şekilde yapabilmesini sağlayan önlemler alınır. 56. kuralın 4. paragrafında belirtilen mahpus veya diğer bir kişi, talep veya şikayette bulunmanın bir sonucu olarak misilleme, yıldırma veya diğer olumsuz sonuçlarla karşılaşma riskine maruz bırakılmamalıdır.

3. Mahpuslara yapılan işkence veya diğer zalimane, insanlık dışı veya onur kırıcı muamele veya cezalandırma iddiaları derhal ele alınır ve 71. kuralın 1. ve 2. paragrafları

uyarınca bağımsız bir ulusal makam tarafından gerçekleştirilen ivedi ve tarafsız bir soruşturma ile sonuçlandırılır.”

36. Nelson Mandela Kurallarının “Eğitim ve Eğlence” başlıklı 104 üncü maddesi uyarınca;

“1.Bütün mahpuslara kendilerine yarar sağlayacak öğretim ile, dinsel eğitimin verilmesi mümkün olan ülkelerde dinsel eğitim de verilir. Okur-yazar olmayan mahpuslar ile genç mahpusların eğitimi zorunludur, ve idare tarafından bu kişilerin eğitimine özel bir dikkat gösterilir.

2.Mahpusların eğitimi, salıverildikleri zaman güçlükle karşılaşmadan eğitimlerini sürdürebilmeleri için, mümkün olduğu takdirde, ülkenin eğitim sistemi ile bütünleştirilir.”

37. Avrupa Cezaevi Kurallarının 1 inci maddesi uyarınca; *“Özgürlüğünden yoksun bırakılan herkese, insan haklarının gerektirdiği gibi saygılı davranmalıdır.”*

38. Avrupa Cezaevi Kurallarının 5 inci ve 6 ncı maddesi uyarınca;

“5.Cezaevi yaşamı, genel toplum yaşamının olumlu yönlerine mümkün olabildiğince yaklaşmalıdır.”

“6.Bütün hapsedilme biçimleri, özgürlüğünden yoksun bırakılan kişilerin özgür toplumla yeniden bütünleşmelerini kolaylaştıracak şekilde düzenlenmelidir.”

39. Avrupa Cezaevi Kurallarının “Eğitim” başlıklı 28 inci maddesinin 7 nci fıkrası uyarınca;

“Uygulanabildiği ölçüde mahpusların eğitimi;

a. Ülkenin eğitim ve mesleki eğitim sistemiyle bütünlük içerisinde olmalıdır. Böylece mahpuslar tahliyelerinden sonra herhangi bir zorlukla karşılaşmaksızın eğitim ve mesleki eğitimlerine devam edebilirler;

b. Dışarıdaki eğitim kurumlarının desteğiyle olmalıdır.”

40. Avrupa Cezaevi Kurallarının “İstekler ve şikayetler” başlıklı 70 nci maddesi uyarınca;

“Mahpuslar, bireysel veya grup halinde cezaevi müdürüne veya diğer herhangi bir yetkili makama sözlü ya da yazılı olarak istek veya şikâyetle bulunma fırsatına yeterince sahip olmalıdırlar.”

41. Avrupa Cezaevi Kurallarının “Hükümlü Mahpusların Eğitimi” başlıklı 106 ncı maddesi uyarınca; *“Bütün hükümlü mahpuslar, eğitim ve öğretim programlarına katılmaları için teşvik edilmelidirler.”*

42. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin R (89) 12 sayılı “Ceza İnfaz Kurumlarındaki Eğitim” konulu tavsiye kararının 14 ve devamı maddeleri uyarınca;

“14.Mümkün olan her durumda mahpusların cezaevi dışı eğitime katılmasına izin verilmelidir.

15.Eğitimin cezaevi içerisinde verilmesi gereken hallerde, dışarıdaki toplum mümkün olabildiğince dolu olarak bu eğitime katılmalıdır.

16.Mahkûmların tahliye sonrasında da eğitimlerine devam etmelerini sağlayacak tedbirler alınmalıdır.

17.Mahkûmların uygun eğitim almalarını sağlayacak mali kaynak, alet, edevat ve öğretim personeli hazır bulundurulmalıdır.”

V. İNCELEME VE GEREKÇE

A. Başvurucunun İddiaları

43. Başvuran, 13.09.2017 tarihinde 6-7 sözleşmeli personel tarafından 25 dakika boyunca darp edildiğini, konuyla ilgili yazdığı dilekçe ve mektupların Kurum dışına çıkarılmadığını, son olarak 78.07.2018 tarihlerinde keyfi bir biçimde açık öğretim sınavına girmesinin engellendiğini, kendisine şikâyetçi olmaması için zorla tutanak imzalatılmaya çalışıldığını, tüm bunlardan dolayı açlık grevine girdiğini ve görüşme haklarını kullanmadığını ve hâlihazırda kurumda can güvenliğinin bulunmadığını iddia etmiştir.

44. Başvuran tarafından Kurumun yazısında yer alan bilgilerin yanlış olduğu, bahsi geçen ifadelerde bulunmadığı, yalnızca o gün koridorda görevli infaz koruma memurunun kendilerine hasımlarıyla karşılaşmaları durumunda herhangi bir sıkıntı çıkarmamaları gerektiğini belirttiği, kendisinin de karşılaşması durumunda sorun yaşayabileceğini belirttiği ancak hasmını bulup gereğini yapacağı şeklinde bir söz söylemediği, darp iddialarının arkasında olduğu, kurum idaresi ve personeline suça dayalı ayırım yapıldığı, iddialarıyla ilgili olarak da suç duyurusunda bulunduğu iddia edilmiştir.

B. İhlal İddiasına Muhatap Kurumun Yanıtı

45. Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü tarafından gönderilen T... 3 N... T T... K... Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünün yazılı görüşünde; başvuranın ceza infaz koruma memurlarınca darp edildiği iddiasının dayanaktan yoksun ve yerinde olmadığı, konuyla ilgili yazdığı dilekçe ve mektupların gönderilmesinde herhangi bir sorun olmadığı, görüşme haklarının kullanılmasında herhangi bir problem olmadığı, başvuranın görüşme hakkını kötüye kullanmasından kaynaklı bir problem yaşandığı, açık öğretim sınavına girme hakkının başvuranın kurum güvenliğini tehlikeye düşürmesinden kaynaklı olarak engellendiği, eğitim hakkının engellendiği iddialarına ilişkin olarak başvuranın sınav öncesi davranışlarından dolayı hakkında kınama cezası verildiği ve başvuranın ilgili karara itiraz ettiği ifade edilmiştir.

46. Kurum idaresi tarafından;

- Yapılan araştırmalarda hükümlü M... K...'un 12/09/2017 tarihinde saat 18:12 sularında Kuruma nakil olarak geldiği, gerekli arama ve evrak kayıt işleri yapıldıktan sonra saat 19:57 sularında duyarlı kapıdan geçişi sağlanarak kuruma girişi sağlandığı, 06/09/2018 tarihli görüntü izleme raporu, kamera kayıtları, sağlık dosyası ve yapılan diğer tüm incelemeler sonucunda adı geçeninin darp cebir edildiğine dair herhangi bir bulgu veya belgeye rastlanılmadığı,

- Ayrıca UYAP kayıtları üzerinden yapılan incelemelerde adı geçen hükümlünün konu hakkında 19/06/2018 tarih ve 2018/23368 sayı ile gerekli araştırmaları yapılarak bir dilekçesinin çıkış yaptığı,

- Hükümlünün 7 ve 8 Temmuz 2018 tarihinde bulunan Açık Öğretim Lisesi sınavlarına alınmaması ile ilgili olarak yapılan araştırmalarda ise; anılan gün ve tarihlerde hükümlünün kalmakta olduğu koşuşturma salonundan çıkarılarak sınav salonuna götürülmesi esnasında Kurumda bulunmakta olan tutuklu hükümlü K... A... A...'in ismini söyleyerek "*O benim hasmımdır onunda bugün sınavı, nerede sınava giriyorsa arar bulurum gereğini yaparım*" şeklinde söylemlerde bulunması üzerine gerekli uyarıların yapıldığı ancak hükümlünün "*Sınava falan girmek istemiyorum götürün beni koşuşturma*" demesi üzerine sınav salonuna götürülemediği, hükümlünün kendi isteği ve kurumda bulunan diğer hükümlü tutukluların sınava girmiş olduğu sınav salonlarında herhangi bir güvenlik zafiyet oluşmaması amacıyla sınav salonuna alınmadığı,

- Ayrıca konu hakkında personeller yönünden detaylı incelemelerde bulunulduğu, söz konusu incelemelerde herhangi bir kusur veya ihmale rastlanılmadığı ifade edilmiştir.

47. Başvuranın ceza infaz kurumuna girişinde ceza infaz koruma memurlarınca darp edildiği ve görüşme haklarının engellendiği ve açlık grevine başlaması üzerine tekli odaya verildiği iddialarına yönelik olarak Tarsus Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 2018/9036 sayılı soruşturması neticesinde "*hükümlünün iddia ettiği gibi kötü muameleye veya işkenceye maruz kaldığını gösterir herhangi bir rapor ve şikâyet dilekçesi bulunmadığının kayıtlardan tespit edildiğinin belirtildiği, tüm dosya kapsamı bir bütün halinde değerlendirildiğinde, T... 3 N... T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda görevli personellerin üzerlerine atılı suçu işlediklerine dair haklarında kamu davası açılmasını gerektirir M... K... 'un soyut iddiasından başka hukuki her türlü şüpheden uzak kovuşturmayaya yetecek kadar delilin bulunmadığı, bu itibarla söz konusu iddialara ilişkin olarak(...)"kovuşturmayaya yer olmadığına dair karar vermiştir.*

48. Başvuranın, hakkındaki kınama cezasının kaldırılmasına ilişkin yaptığı itiraz neticesinde Tarsus İnfaz Hakimliği tarafından verilen 2018/2844 Esas, 2018/2839 Karar numaralı kararlarla başvuranın itirazı kabul edilmiş ve hakkındaki kınama cezası kaldırılmıştır.

C. DEĞERLENDİRME

C.1. Darp edildiği iddialarına ilişkin olarak

49. Başvuru konusu olayda, başvuran tarafından Tarsus Cumhuriyet Başsavcılığına şikâyette bulunulduğu, Tarsus Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından kovuşturmayaya yer olmadığına karar verildiği görülmüştür.

50. Uygulama Yönetmeliği'nin 67 nci maddesi uyarınca;

"(1) Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalinden kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.

(2) Ön inceleme aşamasında incelenabilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48 inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir."

51. Bir konunun “*Yargı organlarında görülmekte olan veya yargı organlarınca karara bağlanmış uyuşmazlıklara ilişkin olup olmadığı*” ise Uygulama Yönetmeliğinin 48 inci maddesinde belirtilen ön inceleme şartlarından birini oluşturmaktadır.

52. Karara konu başvuruda, başvuruçunun iddiaları ve talebi hakkında, Tarsus Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 2018/9036 soruşturma numaralı dosyası neticesinde *kovuşturmaya yer olmadığı kararı verildiği* ve konunun 6701 sayılı TIHEK Kanunu 17/4. Maddesinde belirtilen *yargı yetkisinin kullanılmasına ilişkin olduğu* anlaşılmıştır.

53. Bu çerçevede, 20.4.2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun 17 inci maddesinin dördüncü fıkrası doğrultusunda başvurunun *kabul edilemez olduğu* değerlendirilmiştir.

C.2. Mektup ve dilekçelerinin dışarıya gönderilmediği iddialarına ilişkin olarak

54. Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 68 nci maddesindeki hükümlerle esasen, mahpusların ceza infaz kurumlarında yaşadıkları veya yaşayabilecekleri tehlikeleri ya da taleplerini, üzerlerinde herhangi bir baskı ve tehdit olmaksızın iletebilmelerinin de amaçlandığı ortadadır.

55. Etkin şikayet ve denetim prosedürleri, cezaevlerinde kötü muameleye karşı temel önlemlerdir. Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi'ne göre mahpusların cezaevi sisteminin içinde ve dışında, ilgili makamla gizli görüşme olasılığı dahil, başvurabilecekleri şikayet kanalları olmalıdır. *CPT, PRG. 54. 2. Genel Rapor'dan alıntı [CPT/Inf (92) 3]* Bu anlamda 5275 sayılı Kanunun mezkur hükmü oldukça önemlidir.

56. Nitekim Avrupa Cezaevi Kurallarının “İstekler ve şikayetler” başlıklı 70 nci maddesi uyarınca; “*Mahpuslar, bireysel veya grup halinde cezaevi müdürüne veya diğer herhangi bir yetkili makama sözlü ya da yazılı olarak istek veya şikâyette bulunma fırsatına yeterince sahip olmalıdırlar.*”

57. Karara konu başvuruda başvuran, darp iddialarıyla ilgili olarak kurumlara yazdığı dilekçe ve mektupların gönderilmediğini, dışarıya çıkmasına izin verilmediğini iddia etmiş olup Kurum idaresi tarafından bu iddialar kabul edilmemiştir.

58. Kurum idaresi, başvuranın konuyla ilgili olarak UYAP kayıtları üzerinden yapılan incelemelerde adı geçen hükümlünün konu hakkında 19/06/2018 tarih ve 2018/23368 sayı ile gerekli araştırmaları yapılarak bir dilekçesinin çıkış yaptığını belirtmiştir.

59. Başvuranın konuyla ilgili olarak Tarsus Cumhuriyet Başsavcılığına Kurum idaresi aracılığıyla suç duyurusunda bulunduğu görülmektedir.

60. Dolayısıyla başvuranın, bahse konu iddiasını destekler nitelikte bilgi ve belge sunmadığı, hangi dilekçesi ya da dilekçelerinin işleme alınmadığını belirtmemesi sebebiyle, iddiasının soyut ve dayanaktan yoksun olduğu, aksini gösterir bilgiler ise Kurum idaresi tarafından sunulan belgelerden anlaşılmaktadır.

61. Uygulama Yönetmeliği'nin 67 nci maddesi uyarınca;

“(1) *Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalinden kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenbilirliğin esasla birlikte incelenmesi*

kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.

(2) Ön inceleme aşamasında incelenabilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48 inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.”

62. Açıkça dayanaktan yoksunluk; başvuru konusuyla ilgili yetkili mercii olmama, açık ya da görünür bir ihlalin bulunmaması, delil yokluğu nedeniyle şikâyetlerin kanıtlanamaması ve şikâyetin karmaşık ya da zorlama olması durumlarında ortaya çıkmaktadır. (Bülent Algan, Bireysel Başvurularda “Açıkça Dayanaktan Yoksunluk” Kriterinin Anayasa Mahkemesi Tarafından Yorumu ve Uygulanması, AÜHFD, 63 (2) 2014, s.251.)

63. Belirtilen sebeplerle söz konusu iddia mesnetsiz olup başvuran iddiasını destekleyecek herhangi bir delil ileri sürmediğinden, başvurunun bu kısmının açıkça dayanaksız olduğu değerlendirilmiş, Yönetmeliğin mezkûr hükmü gereği başvuru kabul edilemez olduğu değerlendirilmiştir.

C.3. Eğitim ve öğrenim hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkin olarak

a. Kabul edilebilirlik yönünden

64. Ön inceleme aşamasında şekil şartlarını taşıdığı anlaşılan ve açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden bulunmadığı anlaşılan iddiaların kabul edilebilir olduğuna karar verilmiş, başvurunun söz konusu iddialar yönünden esastan incelemesine geçilmiştir.

b. Esas incelemesi yönünden

65. Anayasa'nın 42. maddesinde kimsenin eğitim ve öğretim hakkından yoksun bırakılamayacağı belirtilmiştir.

66. Mahpuslar alıkonulmanın gerektirdiği zorunlu haller haricinde ekstra bir sınırlamaya ve cezalandırmaya maruz bırakılmamalıdır. Nitekim 27.07.2007 tarih ve 12 sayılı ‘Genç ve Yetişkin Hükümlü ve Tutukluların Eğitim ve İyileştirilme İşlemleri ve Diğer Hükümler’ konulu genelgenin birinci bölümünde ‘Anayasanın 42. maddesine göre kimse, eğitim ve öğretim hakkından yoksun bırakılamaz. Öğrenim hakkının kapsamı kanunla tespit edilir ve düzenlenir. Bu anayasal hak hiç şüphe yok ki kurum yaşantısının gerektirdiği doğal sınırlamalar dışında tutuklu ve hükümlüler için de geçerlidir.’ hükmü yer almaktadır. Benzer şekilde Avrupa Cezaevi Kuralları mahpusların eğitime teşvik edilmesini ve alacakları eğitimin dışarıdaki eğitime paralel olması gerektiğini vurgulamaktadır.

67. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesi (AYM) tarafından da değerlendirildiği üzere tutuklu ve hükümlülerin eğitim hakkına yönelik değerlendirmelerde tutuklu ve hükümlüler açısından ceza infaz kurumunda bulunmanın doğal ve kaçınılmaz sonuçları göz önünde tutulmalıdır. Zira tutuklu ve hükümlülerin temel hak ve hürriyetlere genel olarak sahip olmaları, bu hakların tutuklu ve hükümlüler için ceza infaz kurumu dışındaki bireyler kadar güvence altına alındığı anlamında değerlendirilmemelidir. Ceza infaz kurumlarının işlevi ve amacı kapsamında tutuklu ve hükümlülerin hakları ceza infaz kurumuna girmekle zaten sınırlanmıştır.

Eğitim hakkı için de aynı değerlendirme mümkündür. (AYM, Başvuru Numarası: 2013/583, Mehmet Reşit Arslan ve diğerleri, § 73)

68. Anayasanın 13 üncü maddesi gereği “*Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.*”

69. Anayasanın 42 nci ve 13 üncü maddesi, Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun ilgili maddesi, AİHM içtihatları ve diğer ilgili mevzuat hükümleri birlikte değerlendirildiğinde ceza infaz kurumunda özgürlüğünden mahrum bırakılan kişilerin eğitim ve öğrenim hakkı ancak kanunilik, meşru amaç, demokratik toplumda gereklilik ve ölçülülük kriterlerine uygun olarak sınırlandırılabilir.

70. Karara konu başvuruda, başvuranın 7 Temmuz 2018 tarihinde sabah 09.15’te hükümlünün kalmakta olduğu koğuşundan çıkarılarak sınav salonuna götürülmesi esnasında Kurumda bulunmakta olan K... A... A...’in ismini söyleyerek “*O benim hasmımdır onunda bugün sınavı, nerede sınava giriyorsa arar bulurum gereğini yaparım*” şeklinde söylemlerde bulunması üzerine gerekli uyarıların yapıldığı ancak “*Sınava felan girmek istemiyorum götürün beni koğuşuma*” demesi üzerine sınav salonuna götürülemediği, kendi isteği ve kurumda bulunan diğer hükümlü tutukluların sınava girmiş olduğu sınav salonlarında herhangi bir güvenlik zafiyet oluşmaması amacıyla sınav salonuna alınmadığı ifade edilmiştir. Başvuran ise yalnızca o gün koridorda görevli infaz koruma memurunun kendilerine hasımlarıyla karşılaşmaları durumunda herhangi bir sıkıntı çıkarmamaları gerektiğini belirttiğini ve kendisinin de karşılaşması durumunda sorun yaşayabileceğini belirttiği ancak hasmını bulup gereğini yapacağı ya da diğer bahsi geçene beyanlarda bulunmadığını ifade etmiştir.

71. 7 Temmuz 2018 tarihinde öğleden sonraki sınava götürülmek üzere başvuranın koğuşundan çıkarılmak üzere iken başvuranın sabah oturumundaki sınav öncesi söylem, tutum ve tehditvari tavırlarına devam ettiği, bu durum üzerine kurum öğretmene haber verilerek herhangi bir güvenlik zafiyeti oluşmaması için sınava çıkarılmadığı ifade edilmiştir.

72. Kurum idaresi tarafından gönderilen kamera görüntüleri, görüntü izleme raporu, başvuranın sınav günü gürültü yaptığı gerekçesiyle hakkında yürütülen disiplin soruşturması ve verilen kınama cezası, mezkûr olaya ilişkin tutanaklar, başvurana disiplin soruşturması neticesinde verilen sonucun bildirildiği ve başvuranın imzadan imtina ettiği tutanaklar ve başvuran hakkında verilen disiplin kararı ile kararın kaldırılmasına ilişkin infaz hâkimliği kararı incelenmiştir.

73. Olay günlerine ait ve ceza infaz kurumu memurları ile kurum öğretmeni tarafından tutulan tutanaklarda başvuranın aynı ceza infaz kurumunda tutulduğu belirtilen başka bir mahpusu ima ederek onun da sınava gireceğini, karşılaşmaları durumunda gereğini yapacağını, uyarılmasına karşın söylemlerine devam ettiği ve sınava girmek istemediğini söylediği, durumun kurum öğretmene telefonla aktarıldığı, herhangi bir güvenlik zafiyetinin önlenmesi için başvuranın koğuşuna götürüldüğü belirtilmiştir. Ertesi gün de aynı davranışların devam ettirildiği bu sebeple koğuşundan çıkarılmadığı ifade edilmiştir. Başvuran ise yazdığı dilekçe ve cevabi görüşte kameraların incelenmesi durumunda da görüleceği üzere böyle bir şey

söylemediğini, nitekim sözü geçen ceza infaz kurumuyla geçirdiği sürede bunları söylemesine imkan bulunmadığını ifade etmiştir.

74. Görüntü izleme raporunda, başvuranın 07.07.2018 günü 09.12’de koğuşundan çıkarıldığı 09.14’te yani 2 dakika sonra tekrar koğuşuna götürüldüğünün görüldüğü aktarılmıştır.

75. Kamera görüntüleri incelendiğinde ise yaklaşık 2 dakikalık bir sürede başvuranın koğuşuna tekrar götürüldüğü görülmektedir.

76. Başvuran hakkında kınama cezası verilmesine ilişkin disiplin kararında, tutanaklar ve ilgili tanıklar olarak infaz koruma memurlarının beyanları esas alınmış, başvuran yanında yer alan mahpus tanıkların beyanlarına yer verilmemiştir.

77. Başvuran hakkındaki disiplin cezasının kaldırılması yönündeki hükmü içerir 28.09.2018 tarihli ve 2018/2844 esas, 2018/2839 karar sayılı Tarsus İnfaz Hâkimliği kararında; başvuran bahsi geçen cümleyi asla söylemediğini, infaz koruma memurları tarafından kendisine baskı yapıldığını, şahitlerinin olduğunu, baş memura o gün yalnızca bir sıkıntısı olduğunu söylediğini belirtmiştir. İnfaz Hakimliği *“hükümlünün itiraz beyanı ve tüm dosya kapsamına göre; itiraz eden hakkında kınama cezasını gerektirecek tutanaktan başka bir delil bulunmadığı anlaşıldığından, T... 3 N... T T... K... Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü Disiplin Kurulu Başkanlığı tarafından verilen cezanın yerinde olmadığı kanaatine varılarak hükümlünün itirazının kabulüne...”* karar vermiştir.

78. 07.07.2018 tarihinde öğleden sonraki sınava ilişkin olarak ise infaz koruma memurları kişinin koğuştan çıkarılmadan önce uyarıldığını ancak başvuranın öğleden önceki tavırlarına ve tutumuna devam ettiğini iddia etmiş, başvuran ise öğleden sonra kendisinin koğuşundan dahi çıkarılmadığını, sınava götürülmeyeceğinin söylendiğini belirtmiştir.

79. Başvuran 08.07.2018 tarihindeki açıköğretim lisesi sınavına da girememiştir.

80. Tüm bilgi, belge ve görüntüler birlikte değerlendirildiğinde başvuranın söz konusu tehditte ve söylemde bulunduğu dair tutanaklardan başka bir belge ise de görüntülerde başvuranın aramasının yapıldığı ve koğuşundan çıkarıldığı, ayrıca sınav salonuna kadar götürülmek üzere infaz koruma memurları ve yanındakilerle birlikte hareket ettiği görülmektedir. Kaldı ki başvuran infaz koruma memurları tarafından sınav öncesinde problem çıkmaması yönünde yapılan ikaza cevap olarak hasmıyla karşılaşması durumunda sıkıntı yaşanabileceğini ifade ederek olası bir tehlike durumunu ortaya koymuştur.

81. Ceza infaz kurumunda güvenlik zafiyetinin oluşmaması amacıyla hareket edilmesi idare tarafından benimsenebilecek kamu güvenliğinin sağlanmasına yönelik meşru bir amaç ve demokratik bir toplumun gereği olarak değerlendirilmelidir. Demokratik toplum düzeninin gereklerinden olma, bir sınırlamanın demokratik bir toplumda zorlayıcı bir toplumsal ihtiyacın karşılanması amacıyla yönelik olmasını ifade etmekte olup kamu güvenliği de demokratik bir toplumun en temel unsurlarından birini oluşturmaktadır.

82. Mahpusların eğitimine ilişkin genelge, Avrupa Cezaevi Kuralları ve Nelson Mandela Kuralları mahpusların eğitim ve öğrenim hakkından yararlanmaları için gerekli teşvik ve kolaylıkların sağlanmasını emretmekle birlikte sınava girecek diğer kişilerin ve personelin güvenliğinin sağlanması ile sınavdaki huzur ve sükûnun sağlanması da elzemdir.

83. Karara konu başvuruda, ceza infaz kurumu idaresi ve personeli tarafından başvuranın sınava girecekler listesine adının yazılması, koğuşundan çıkarılması ve sınav salonuna kadar götürülmesi eğitim ve öğrenim hakkının engellenmesine yönelik bir iradenin bulunmadığını, başvuranın hasmıyla sorun yaşayabileceği yönündeki ifadesi ve tavırlarını sürdürmesi karşısında güvenlik zafiyetinin oluşmaması bilakis diğer mahpusların sınav güvenliğinin sağlanması amacıyla hareket edildiğini göstermektedir.

84. Belirtilen nedenlerle yapılan inceleme neticesinde başvuranın eğitim ve öğrenim hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

VI. KARAR

Açıklanan mevzuat ve gerekçeler çerçevesinde;

1. Darp edilme ile mektup ve dilekçelerin dışarıya gönderilmemesi iddialarının KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Eğitim ve öğrenim hakkının ihlali yönünden İNSAN HAKLARI İHLALİ YAPILMADIĞINA,

3. Kararın taraflara TEBLİĞİNE,

4. Kararın KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

5. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemelerinde yargı yoluna başvurulabileceğine,

20.05.2019 tarihinde, Harun MERTOĞLU ve Safet BALIN'ın karşıoyu, Halil KALABALIK ve Mehmet ALTUNTAŞ'ın ilave görüşüyle, OYÇOKLUĞUYLA, karar verildi.

Süleyman ARSLAN
Başkan

Mesut KINALI
İkinci Başkan

Can ESEN
Üye

Cemil KILIÇ
Üye

Dilek ERTÜRK
Üye

Halil KALABALIK
Üye

Harun MERTOĞLU
Üye

Hıdır YILDIRIM
Üye

Mehmet ALTUNTAŞ
Üye

Mehmet Emin GENÇ
Üye

Safet BALIN
Üye

KARŞI OY

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun görevlerinden biri de özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvuruları incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmektir.

Kuruma yapılan başvurular öncelikle işleme konulup konulmayacağına ve kabul edilip edilemeyeceği yönlerinden değerlendirmeye tabi tutulur. Konusuna göre de başvurular inceleme yapılmak üzere ilgili birime gönderilir. Kuruma yapılan bütün başvurular için izlenecek yol aynıdır.

Somut başvuru usulünce yapılmadığı gibi başvuru konusu da genel insan haklarına ilişkindir. Genel insan hakları konusunda kurum olarak başvuru alamamaktayız.

Bu tür başvurular işleme konulmayacak başvurulardandır. Ancak her nasılsa ihlal incelemesi yapılmış ise başvurunun işlemde kaldırılmasına karar vermek gerekir.

Her ne kadar Kurul tarafından başvuru için teklif edildiği gibi hak ihlali yapılmadığı kararı verildi ise de; mezkur başvurunun UÖM kapsamında bir başvuru olmaması, başvurunun sonuçlandırılması için kanuni süre de aşılmış olması ve başvurunun işlemde kaldırılması gerektiği görüş ve kanaatiyle çoğunluk görüşüne katılmıyorum. 22.05.2019

Av. Harun Mertoğlu
Kurul Üyesi

KARŞI OY

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun asli görevlerinden biri de özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmektir.

Başvurular kenar başlığını taşıyan Kanunun 17/2. maddesinde;

İlgililer, Kuruma başvurmadan önce bu Kanuna aykırı olduğunu iddia ettikleri uygulamanın düzeltilmesini ilgili taraftan talep eder.

Yargı yetkisinin kullanılmasına ilişkin başvurular işleme konulmaz.

Kanunun 17/8 maddesinde özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvuruları hakkında 17.madde hükümlerinin uygulanacağı belirtilmektedir.

Kanunun ihlal incelemeleri kenar başlıklı 18.maddesinde de Kurum, başvuruları ve resen yaptığı incelemeleri başvuru ve resen inceleme kararı tarihinden itibaren en geç üç ay içinde sonuçlandırır. Bu süre, Başkan tarafından bir defaya mahsus olmak üzere en fazla üç ay uzatılabilir. denmektedir.

Kanunun bu hükümleri emredicidir.

Yukarıdaki mevzuat doğrultusunda başvuru dosyası incelendiğinde;

1-Kanunun 17/2. Maddesindeki “İlgililer, Kuruma başvurmadan önce bu Kanuna aykırı olduğunu iddia ettikleri uygulamanın düzeltilmesini ilgili taraftan talep eder.” hükmü dikkate alınmadığı gibi yargı yetkisinin kullanılmasını gerektirecek bir işlem başvuru konusu edilmiştir.

2-Ayrıca başvuru tarihi 30.07.2018 olmasına rağmen Kurul gündemine 20.05.2019 tarihinde gelmiştir. Kurumun, başvuruları ve resen yaptığı incelemeleri başvuru ve resen inceleme kararı tarihinden itibaren en geç üç ay içinde sonuçlandırması gerekir. (Bu süre, Başkan tarafından bir defaya mahsus olmak üzere en fazla üç ay uzatılabilir)

Kanunun bu amir hükümlerine aykırı bir şekilde ihlal incelemesi yapılması ve ihlal incelemesi için de kanunun öngördüğü sürenin aşılmış olması sebebi ile çoğunluk görüşüne katılmıyorum.

Saffet Balın
Kurul Üyesi

EK GEREKÇE

İdareye görev ve yetki veren kanunlarda yetkili makam tarafından kullanılacak yetkinin belli bir süre içinde kullanılması öngörülmüş olabilir. Bu süreler bazı durumlarda **güvence** niteliğinde iken, bazen de **idarî kararların hızlı alınmasını sağlayıcı** niteliktedir. Güvence niteliğinde olan sürelerin dolmasından sonra idarî işlemi yapma yetkisi sona erer.¹ Disiplinle ilgili mevzuatta, disiplin kovuşturmalarına belli bir süre içinde başlanması ve bitirilmesini öngören hükümler, güvence niteliği taşımaktadır.² Bu nedenle, bu süreler zarfında disiplin soruşturmasına başlanılmamış olması veya disiplin soruşturmasının bitirilememesi, disiplin soruşturması sonrası verilen disiplin cezasını, (zaman yönünden) yetkisizlik nedeniyle yetki unsuru açısından hukuka aykırı kılar.

İl genel meclisi, belediye meclisi gibi, belli süreler içinde toplantı yapan organların, toplantı süreleri dışında karar almaları da zaman bakımından yetkisizlik örnekleri teşkil eder.

Kullanılan yetkinin dayanağı olan düzenlemenin süre yönünden etkisiz hale gelmesine rağmen, bu düzenlemeye dayanılarak yapılan işlemler de zaman yönünden yetkisizlikle sakattırlar.³

Buna karşılık, kanunlarda öngörülen süreler, sadece idarî kararların süratle alınması amacına yönelik iseler, bu sürelerin dolmasından sonra da alınacak idarî kararlar hukuka aykırı olmayacaktır. Örneğin, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 94'üncü maddesine göre, memurların istifalarının kabulü için öngörülmüş bulunan bir aylık sürenin dolmasından sonra da istifanın kabul edilmesi kararı, zaman yönünden yetki unsuru açısından hukuka aykırı değildir.

6701 sayılı Kanunda sürelerle ilişkin konular pek çok maddede düzenlenmiştir. Kanunun "İhlal İncelemeleri" başlıklı 18. Maddesinin 1'inci fıkrasında "(1) Kurum, başvuruları ve resen yaptığı incelemeleri başvuru ve resen inceleme kararı tarihinden itibaren en geç üç ay içinde sonuçlandırır. Bu süre, Başkan tarafından bir defaya mahsus olmak üzere en fazla üç ay uzatılabilir." hükmü yer almaktadır. Kanaatimizce bu hükümdeki **üç aylık süre, güvence,**

¹ GÖZLER, Kemal – KAPLAN, Gürsel; İdare Hukuku Dersleri, Güncellenmiş 20. Baskı, Ekin Yayınevi, Eylül 2018, Bursa, s. 291-292; AKYILMAZ, Bahtiyar – SEZGİNER, Murat – KAYA, Cemil; Türk İdare Hukuku, Genişletilmiş ve Güncellenmiş 7. Baskı, Seçkin Yayıncılık A.Ş., Ekim 2016, Ankara, s. 409; KALABALIK, Halil; İdare Hukuku Dersleri, Cilt II, Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş 4. (Dokuzuncu Baskı), Seçkin Yayıncılık A.Ş., 2019 Ankara, s. 55.

² Örneğin, 657 sayılı DMK'na göre (m. 127.) "Bu Kanunun 125'inci maddesinde sayılan fiil ve halleri işleyenler hakkında, bu fiil ve hallerin işlendiğinin öğrenildiği tarihten itibaren; uyarma, kınama, aylıktan kesme ve kademe ilerlemesinin durdurulması cezalarında bir ay içinde disiplin soruşturmasına, Memurluktan çıkarma cezasında altı ay içinde disiplin kovuşturmasına, başlanmadığı takdirde disiplin cezası verme yetkisi zamanaşımına uğrar"

³ "...Anılan kanunun valilere aylıktan kesme cezası verme yetkisi tanıyan 13. maddesinin 657 sayılı Kanunun değişik 237. maddesinde belirtilen bu kanuna aykırı hüküm olması nedeniyle, 30.11.1970 tarihinden itibaren uygulama olanağı bulunmamaktadır...". Bkz: Dy., 5. D., 30.6.1977, E. 1974/4278, K. 1977/3905, DD., S. 28-29, s. 338.

zamanaşımı veya hak düşürücü süre niteliğinde olmayıp, idari kararların alınmasını hızlandırıcı niteliktedir.

Bu nedenle, mezkur süre geçmiş olsa bile, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu 6701 sayılı Kanununun 17. maddesine göre gerçek veya tüzel kişilerce yapılan başvuruları ve resen incelemeleri sonuçlandırmak zorundadır. Zira, Kurumun, başvuruları veya resen incelemeleri belirtilen üç aylık süre içerisinde sonuçlandıramamış olsa bile mümkün olan en kısa sürede sonuçlandırarak ilgililere tebliğ etmiş olması kamu yararına daha uygundur. Hakkaniyet ilkesi gereği idareden kaynaklanan bir gecikme nedeniyle vatandaşlarımız hak kaybına uğratılmamalıdır. Kaldı ki, Kanun koyucu 6701 sayılı Kanundaki sürelerin gerçek veya tüzel kişiler için bir güvence veya zamanaşımı veya hak düşürücü süre niteliğinde olmasını murat etse idi bunu açıkça düzenleyebilirdi.

Açıklanan gerekçelerle Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu'nun 20/05/2019 tarih ve 2019/34 sayılı çoğunluk kararına yukarıdaki ek gerekçe doğrultusunda katılıyorum.

Prof. Dr. Halil KALABALIK
Kurul Üyesi

EK GEREKÇE

İdareye görev ve yetki veren kanunlarda yetkili makam tarafından kullanılacak yetkinin belli bir süre içinde kullanılması öngörülmüş olabilir. Bu süreler bazı durumlarda **güvence** niteliğinde iken, bazen de **idarî kararların hızlı alınmasını sağlayıcı** niteliktedir. Güvence niteliğinde olan sürelerin dolmasından sonra idarî işlemi yapma yetkisi sona erer.⁴ Disiplinle ilgili mevzuatta, disiplin kovuşturmalarına belli bir süre içinde başlanması ve bitirilmesini öngören hükümler, güvence niteliği taşımaktadır.⁵ Bu nedenle, bu süreler zarfında disiplin soruşturmasına başlanılmamış olması veya disiplin soruşturmasının bitirilememesi, disiplin soruşturması sonrası verilen disiplin cezasını, (zaman yönünden) yetkisizlik nedeniyle yetki unsuru açısından hukuka aykırı kılar.

İl genel meclisi, belediye meclisi gibi, belli süreler içinde toplantı yapan organların, toplantı süreleri dışında karar almaları da zaman bakımından yetkisizlik örnekleri teşkil eder.

Kullanılan yetkinin dayanağı olan düzenlemenin süre yönünden etkisiz hale gelmesine rağmen, bu düzenlemeye dayanılarak yapılan işlemler de zaman yönünden yetkisizlikle sakattırlar.⁶

Buna karşılık, kanunlarda öngörülen süreler, sadece idarî kararların süratle alınması amacıyla yönelik iseler, bu sürelerin dolmasından sonra da alınacak idarî kararlar hukuka aykırı olmayacaktır. Örneğin, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 94'üncü maddesine göre, memurların istifalarının kabulü için öngörülmüş bulunan bir aylık sürenin dolmasından sonra da istifanın kabul edilmesi kararı, zaman yönünden yetki unsuru açısından hukuka aykırı değildir.

6701 sayılı Kanunda sürelerle ilişkin konular pek çok maddede düzenlenmiştir. Kanunun "İhlal İncelemeleri" başlıklı 18. Maddesinin 1'inci fıkrasında "(1) Kurum, başvuruları ve resen yaptığı incelemeleri başvuru ve resen inceleme kararı tarihinden itibaren en geç üç ay içinde sonuçlandırır. Bu süre, Başkan tarafından bir defaya mahsus olmak üzere en fazla üç ay uzatılabilir." hükmü yer almaktadır. Kanaatimizce bu hükümdeki **üç aylık süre, güvence,**

⁴ GÖZLER, Kemal – KAPLAN, Gürsel; İdare Hukuku Dersleri, Güncellenmiş 20. Baskı, Ekin Yayınevi, Eylül 2018, Bursa, s. 291-292; AKYILMAZ, Bahtiyar – SEZGİNER, Murat – KAYA, Cemil; Türk İdare Hukuku, Genişletilmiş ve Güncellenmiş 7. Baskı, Seçkin Yayıncılık A.Ş., Ekim 2016, Ankara, s. 409; KALABALIK, Halil; İdare Hukuku Dersleri, Cilt II, Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş 4. (Dokuzuncu Baskı), Seçkin Yayıncılık A.Ş., 2019 Ankara, s. 55.

⁵ Örneğin, 657 sayılı DMK'na göre (m. 127.) "Bu Kanunun 125'inci maddesinde sayılan fiil ve halleri işleyenler hakkında, bu fiil ve hallerin işlendiğinin öğrenildiği tarihten itibaren; uyarma, kınama, aylıktan kesme ve kademe ilerlemesinin durdurulması cezalarında bir ay içinde disiplin soruşturmasına, Memurluktan çıkarma cezasında altı ay içinde disiplin kovuşturmasına, başlanmadığı takdirde disiplin cezası verme yetkisi zamanaşımına uğrar"

⁶ "...Anılan kanunun valilere aylıktan kesme cezası verme yetkisi tanıyan 13. maddesinin 657 sayılı Kanunun değişik 237. maddesinde belirtilen bu kanuna aykırı hüküm olması nedeniyle, 30.11.1970 tarihinden itibaren uygulama olanağı bulunmamaktadır...". Bkz: Dy., 5. D., 30.6.1977, E. 1974/4278, K. 1977/3905, DD., S. 28-29, s. 338.

zamanaşımı veya hak düşürücü süre niteliğinde olmayıp, idari kararların alınmasını hızlandırıcı niteliktedir.

Bu nedenle, mezkur süre geçmiş olsa bile, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu 6701 sayılı Kanununun 17. maddesine göre gerçek veya tüzel kişilerce yapılan başvuruları ve resen incelemeleri sonuçlandırmak zorundadır. Zira, Kurumun, başvuruları veya resen incelemeleri belirtilen üç aylık süre içerisinde sonuçlandıramamış olsa bile mümkün olan en kısa sürede sonuçlandırarak ilgililere tebliğ etmiş olması kamu yararına daha uygundur. Hakkaniyet ilkesi gereği idareden kaynaklanan bir gecikme nedeniyle vatandaşlarımız hak kaybına uğratılmamalıdır. Kaldı ki, Kanun koyucu 6701 sayılı Kanundaki sürelerin gerçek veya tüzel kişiler için bir güvence veya zamanaşımı veya hak düşürücü süre niteliğinde olmasını murat etse idi bunu açıkça düzenleyebilirdi.

Açıklanan gerekçelerle Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu'nun 20/05/2019 tarih ve 2019/34 sayılı çoğunluk kararına yukarıdaki ek gerekçe doğrultusunda katılıyorum.

Mehmet ALTUNTAŞ
Kurul Üyesi